

ПРИЗРЕН – НОВО ЛИЦЕ СТАРОГ ГРАДА (стр. 7)

ИСПЛАТА ПРИВРЕМЕНЕ НАДОКНАДЕ ЗА ИРЛ ФИНАНСИЈСКИМ ПЛАНОМ НСЗ ПРЕДВИЂЕНА И ЗА 2014. ГОДИНУ (стр. 22)

Пројекат је финансиран преко Канцеларије за Косово и Метохију, из буџета Републике Србије. Ставови изражени у ИНформатору искључива су одговорност уређивачког одбора, аутора и његових сарадника и не представљају нужно званичан став Канцеларије за Косово и Метохију.

ОБЕЛЕЖЕНА ДЕСЕТА ГОДИШЊИЦА ПОГРОМА

Докле год постоји српски народ, ми ћемо говорити...

стр. 6.

стр. 7.

НОВО ЛИЦЕ СТАРОГ ГРАДА

Почела реализација друге фазе повратка у Поткаљају

ОД ЗВЕЧАНА ДО КИЛИМАНЦАРА

Планинари из Звечана у експедицији на највиши врх Африке

стр. 8.

стр. 10.

ПОНОВО НА ЗАДАТКУ

Репортажа са обиласка повратника и прегалаца на КиМ

НОВО БРДО

У посети председнику општине Ново Брдо

стр. 18.

стр. 21.

ТЕЖАК ЖИВОТ ГОРАНАЦА

Орчуша, најугроженије село на тремеђи

РОДНА РАВНОПРАВНОСТ

Јачање улоге ИРЛ жена

стр. 22.

Пројекат је финансиран преко Канцеларије за Косово и Метохију, из буџета Републике Србије. Ставови изражени у ИНформатору искључива су одговорност, уређивачког одбора, аутора и његових сарадника и не представљају нужно званичан став Канцеларије за Косово и Метохију.

У ПАНЧЕВУ СВЕЧАНО ОБЕЛЕЖЕН ПОЧЕТАК ПРОЈЕКТА ПОДРШКЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ ЗА ПОБОЉШАЊЕ УСЛОВА ЖИВОТА ПРИСИЛНИХ МИГРАНАТА У СРБИЈИ

ЗА БОЉИ ЖИВОТ

Панчево, град у којем ће се наредне године затворити и последњи колективни центар у Војводини, априла месеца био је домаћин представницима институција и организација које су потписале Меморандум о разумевању и тиме званично утврдиле сарадњу и обавезе на обезбеђивању стамбених решења за избеглице, интерно расељена лица и повратнике смештене у колективном центру “Центар ТО Панчево”. На овај начин, свечано је обележен почетак пројекта “За бољи живот” који финансира Европска унија (ЕУ), а спроводи Делегација ЕУ у Србији.

Званични програм промоције пројекта отпочео је обиласком интерно расељених лица и избеглица смештених у колективном центру “Центар ТО Панчево”. У заједничкој просторији Центра, званичнике су дочекали станари - избеглице и интерно расељена лица са Косова и Метохије. Делегацију су представљали: Шеф Делегације ЕУ у Републици Србији, Њ.Е. амбасадор Мајкл Девенпорт, Директор за имовинско правна питања, међународну сарадњу и пројекта Канцеларије за Косово и Метохију, г. Зоран Лазић, Комесар за избеглице и миграције РС, г. Владимир Цуцић, Градоначелник Панчева, г. Павле Раданов, директор Центра за социјални рад “Солидарност”, г. Зоран Албијанић, као и представници међународних организација Високог комесаријата за избеглице (УНХЦР), Данског савета за избеглице (ДРЦ), Удружења самарићанских радника АСБ, представница Хаусинг центра, представници локалних самоуправа и остале многобројне званице.

КРОВ ЗА ЈОШ 29 ПОРОДИЦА

Верица Речевић, представник Данског савета за избеглице (ДРЦ) је Њ.Е. амбасадору Мајклу Девенпорту и осталим гостима представила кориснике Центра, наглашавајући да становници Центра, 29 породица са 81 особом, дуги низ година очекују трајно решење њиховог збрињавања. Речевићева је нагласила да се у оквиру реализације пројекта ЕУ, очекује збрињавање 16 породица у објектима предвиђеним за социјално збрињавање у заштићеним условима. Шест породица је изразило жељу да добије подршку у виду изградње монтажних кућа, 6 породица се определило за смештај у откупљеним сеоским домаћинствима, а две породице су већ потпомогнуте у виду грађевинског материјал за довршетак започете куће и изградњом монтажног објекта.

Шеф Делегације ЕУ у Републици Србији, Њ.Е. амбасадор Мајкл Девенпорт искористио је присуство у Центру да обиђе један број породица у простору у ком су смештени и упозна се са начином њиховог живота у расељеништву, као и основним потребама и плановима у наредном периоду. Једна од посећених породица је и петочлана породица Небојше Милосављевића, смештена у простору од непуних двадесетак квадратних метара. Породица Милосављевић је након егзодуса из Призрена била далеко многобројнија, али су (не)услови живљења у расељеништву утицали да се породица раздвоји и отпочне самосталну борбу за живот. Отац се са супругом одлучио за повратак у Призрен, док се Небојша са својом супругом и децом определио за интеграцију и очекује да буду смештени у новој згради која треба да отпочне да се гради средствима ЕУ.

У посети породици Милосављевић

Једанаесточлана породица Радовановић, расељена из Ораховца, такође очекује бољи живот и трајно решење свог проблема кроз реализацију пројекта ИПА 2012.

Након обиласка колективног центра, званичници су се упутили до зграде за социјално становање у заштићеним условима, у којој је прошле године захваљујући средствима пројекта Европске уније, своје трајно решење нашло 12 породица. Организатори догађаја су присутнима показали плац за градњу нове зграде, који се налази до новоизграђене зграде.

ТИМСКИМ ДУХОМ ДО КОНКРЕТНИХ РЕЗУЛТАТА

На свечаности уприличеној поводом потписивања Меморандума о разумевању, амбасадор Мајкл Девенпорт изразио је задовољство чињеницом да је његова прва посета Панчеву као представника ЕУ везана за покретање овако великог и важног пројекта. У свом излагању, Њ.Е. амбасадор Мајкл Девенпорт, је истакао: “Основни циљ пројекта јесте да обезбеди успешну интеграцију и адекватне услове за живот присилних миграната који су одлучили да остану у Србији, као и да обезбеди одрживи повратак онима који желе да се врате на Косово. Пројекат је део континуираног ангажмана европске заједнице да Републици Србији помогне у налажењу трајних решења за избеглице, интерно расељена лица и повратнике на основу споразума о реадмисији. Као такав, овај пројекат је усклађен са важећом државном политиком према избеглицама, интерно расељеним лицима и повратницима. Он у потпуности осликава суштински принцип ове политике на име подршке интеграцији присилних миграната који су одабрали да остану у Србији. Искрено се надамо да ће овај пројекат представљати крај у једном важном смислу јер би требало да доведе до затварања свих осталих колективних центара у Србији. Ово је велики пројекат у финансијском смислу, један је од највећих који ЕУ финансира у Србији. За њега је одвојено нешто више од 14 милиона евра из претприступних фондова ЕУ намењених Србији. То је велики изазов за све нас, за све

Амбасадор Мајкл Девенпорт

партнере због огромног напора који ће бити потребни и мислим да ће само истински тимски дух помоћи да се дође до конкретних резултата.

Пројекат има три компоненте. У првој је реч о обезбеђивању решења за социјално становање за приближно 2.000 корисника који су смештени у колективним центрима у општинама и градовима широм Србије у Панчеву, Шапцу, Крагујевцу,

Рачи, Кладову, Белој Паланци, Бујановцу, Врању, и Београду. Уговорне стране задужене за спровођење пројекта у овом делу су: ДРЦ, ХЕЛП Центар за унапређење становања социјално угрожених група Републике Србије и УНХЦР.

У другој компоненти је реч о обезбеђивању одрживог повратка и пружању помоћи интерно расељенима који су одлучили да се врате на Косово. Овде је реч о 200 породица за које је планирано спровођење свеобухватне кампање као и пружање пакета помоћи повратницима и подршке у административним питањима. У овој области су уговорене стране ДРЦ и АСБ.

Трећа област се тиче обезбеђивања адекватних услова за интеграцију избеглица, побољшање услова за живот интерно расељених лица и реинтеграцију повратника. Овде је реч о око 450 интерно расељених лица, избеглица и повратника. У трећој области су најзначајнији партнери општине Ариље, Баточина, Бојник, Кула, Рума, Сомбор, Топола, Врање, Врбас, рекао је амбасадор Мајкл Девенпорт.

СРБИЈА БЕЗ КОЛЕКТИВНИХ ЦЕНТРА

Указујући на то да ће пројекат допринети обезбеђивању основних људских права, господин Девенпорт је истакао да ће пружање помоћи у оснаживању циљне категорије и развој програма за покретање сопственог бизниса “утицати позитивно на локалну заједницу у смислу покретања сличних програма за домицилну популацију од стране локалних самоуправа. На крају жалео бих да наш партнерски однос илуструјем са мало историје. Ако ми дозволите, 2003. године када је почео да се спроводи план за затварање колективних центара у Србији су радила 323 колективна центра и у њима је тада живело нешто мање од 23.000 избеглица и интерно расељених лица. Од тада, средствима ЕУ је за те намене одвојено 60.000.000 евра. У ових десетак година које су иза нас изграђено је 1.300 станова и сеоских кућа у којима је смештај пронашло преко 2.300 породица.

Жалео бих да свим нашим партнерима, који су данас овде, пожелим успешно спровођење пројекта, и да се окупимо на крају пројекта, оценимо његове резултате, и кажемо да смо ставили тачку на једно веома тешко поглавље у животима хиљада људи који су прошли кроз живот у колективним центрима” рекао је на крају свог излагања Шеф Делегације ЕУ у Републици Србији, Њ.Е. амбасадор Мајкл Девенпорт.

ПОСЛЕДЊИ КОЛЕКТИВНИ ЦЕНТАР У А.П. ВОЈВОДИНИ

Пројектна компонента која се тиче града Панчева биће реализована у периоду до 31. августа 2015. године. За њену ре-

ализацију задужен је Дански савет за избеглице, а допринос Европске уније износи око 400.000 еура. Тим поводом градоначелник Панчева, господин Павле Раданов није крио задовољство, наглашавајући, у име локалне самоуправе, да од 20. јуна 2013. године, град Панчево није имао значајнију посету. Обраћајући се присутнима, Раданов је искористио прилику да се захвали свима који су до сада помогли у решавању проблема присилних миграната у Панчеву, истичући да је “реч о програму који има изузетну важност, пре свега за будуће кориснике, за град Панчево и остале градове у којима се спроводе пројектне активности. Посебан значај у оквиру спровођења пројектних компоненти дат је у затварању колективних центара у Републици Србији, што у случају нашег града Панчева значи затварање последњег колективног центра на подручју Аутономне покрајине Војводине”, рекао је у свом обраћању господин Раданов.

СТАНОВЕ ПРЕПИСАТИ КОРИСНИЦИМА

Први човек, Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије, господин Владимир Цуцић је такође поновио да је од преко 200 колективних центара у Војводини, “Центар ТО Панчево” последњи. Информишући присутне о броју колективних центара, Владимир Цуцић је рекао: “Од укупно

Детаљ са презентације

14 у Србији и још 9 на Косову, још је само 1.400, од некадашњих 65.000 људи који су били у центрима. Понекад вам се чини да је то споро, јако споро, никако да се помери, а понекад вам се чини да је добро што се свакога дана изгради по једна кућа. Ми данас говоримо о 124 општине и градовима у којима у овом моменту радимо. Да није овде било ових људи, да није било УНХЦР-а, ОСЦЕ-а, БПРМ-а, АСБ-а, ДРЦ-а, да није било велике упорности наше и наше владе, вероватно би то другачије било. Можда би било боље, али сумњам.

Данас у преко 80 општина и градова у Србији постоје буџетске линије које подупиру подршку присилним мигрантима, а онда је и Европска унија препознала да нас треба подржати. Рекли су, добро ако ви већ сами имате снаге да покушате и решите, помоћи ћемо и ми. То је био начин на који смо једни друге уверили да смо поуздани партнери од Трговишта, Брисела, Вашингтона, Берлина”, рекао је Цуцић, апелујући на градоначелника Панчева и остале градоначелнике који су омогућили социјалне станове за мигранте.

“Градоначелниче, дајте тим људима могућност да откупе станове и да не плаћају више, да им не буде скупље него да живе код приватника. Будите ви први пример добре праксе и прва ластва која ће помоћи да решимо судбину 700 станова и њихових станара. Ви сте власник, омогућите људима откуп,

Владимир Цуцић

даље, шест година уназад, решавамо стамбено питање 5 породица дневно. Ми смо са 124 самоуправе највеће социјално градилиште у овој земљи.

Данас је, без Космета, још 14 колективних центара у централној Србији, а неко ко буде на овом месту седео за две године моћи ће да каже да у целој Србији нема више никог у колективним центрима," завршио је своје обраћање присутнима г. Владимир Цуцић.

ИНТЕРЕСОВАЊЕ ЗА ПОВРАТАК НЕ ЈЕЊАВА

Директор за имовинско-правна питања, међународну сарадњу и пројекте, Канцеларије за Косово и Метохију, господин Зоран Лазич је такође изразио задовољство почетком реализације пројекта "За бољи живот", рекавши да

Зоран Лазич

Процене су да 97.000 њих данас живи у изузетно тешким условима. Зато Влада РС чини све да омогући да ИРЛ остваре своја основна људска права, да стекну адекватне услове за живот, како у месту расељења, тако и у месту одакле су прогнани, не својом кривицом. У томе наилазимо на бројне препреке. Оно што негативно утиче на процес повратка, јесте забринутост за личну и имовинску безбедност, ограничена слобода кретања и недостатак приступа запошљавању. Недостатак безбедности не утиче само на основни квалитет живота на КиМ, већ онемогућава било какав развој привредних активности на КиМ. Упркос бројним опструкцијама привремених институција самоуправе на простору Косова и Метохије, упркос безбедносним ризицима, упркос ограничењима у свакодневном кретању, интересовање за повратак породица на КиМ не јењава. То је нешто што охрабрује. Жеља ИРЛ да

доста су они плаћали.

Искрено се наддам, имајући у виду досадашње резултате локалних самоуправа, да ће Европска унија и даље да препознаје у свим локалним самоуправама у Србији поуздане и одговорне партнере.

Захваљујући пре свега бризи и помоћи коју имамо, ми и

се врате се не смањује, а све док она постоји, наша је обавеза да им у томе помогнемо, да им омогућимо одрживи повратак и опстанак. Поред поправљања укупног амбијента сигурности за појединце и његову имовину, одрживи повратак такође подразумева инфраструктуру, логистичку подршку и приступ информацијама.

Детаљ са потписивања Меморандума

Наведене циљеве Република Србија не може да оствари сама, потребна јој је помоћ коју Европска унија пружа у континуитету већ дужи низ година, на чему се овом приликом и захваљујемо. Уз реализацију пројекта који данас почињемо, можемо закључити да упркос бројним и сталним опструкцијама ИПА пројекти имају свој континуитет, остварују резултате и позиционирани су као кредибилни". На крају свог излагања господин Лазич се поново захвалио Делегацији ЕУ због препознавања националних приоритета Републике Србије. Овом приликом Лазич није пропустио да се посебно захвали партнерима задуженим за спровођење пројекта, организацијама АСБ и ДРЦ указујући на њихов професионални рад са конкретним и видљивим резултатима.

На крају овог догађаја градоначелник Панчева, г. Павле Раданов, Комесар за избеглице и миграције Републике Србије, г. Владимир Цуцић, представница Данског савета за избеглице гђа. Марина Кремонеze и директор Центра за социјални рад "Солидарност", г. Зоран Албијанић, приступили су потписивању Меморандума о разумевању, који регулише права и обавезе потписника у процесу реализације пројекта у делу који се односи на социјално становање у заштићеним условима.

Аутор текста и фотографија: Златко Маврић

„Непријатно смо изненађени чињеницом да је УНХЦР дао препоруку за укидање избегличког статуса у моменту када је све требало урадити, али то не. Ми разумемо потребу да се проблем реши, ми смо на ту потребу указивали у преко 30 наших дописа и разних писама на које никада није одговорено.

Искрено се наддам да ту још по нешто можемо урадити, не због нас. Србија зна шта је урадила и избеглице у Србији знају шта је Србија урадила, него управо због тих људи који су остали, због тих 57 хиљада људи који се нису решили да ли ће овде остати или ће се вратити. Да им помогнемо да та њихова одлука не буде донета на силу и да не решавамо проблем тако што изгасимо светло и затворимо врата, јер ће проблем чучати у мраку, а сви проблеми који чуче у мраку могу да буду само још већи. Само оне проблеми које смо изнели на светло ћемо решити, оне које смо оставили без светла никада нећемо решити.“
- Владимир Цуцић

ОБЕЛЕЖЕНА ДЕСЕТА ГОДИШЊИЦА ПОГРОМА

Српски патријарх Иринеј, поводом десете годишњице погрома над српским народом на Косову и Метохији, упозорио је да страдања косовских Срба још трају. Патријарх Иринеј је на свечаној седници у Народном позоришту у Београду нагласио да се страдања на Косову и Метохији, тамошњег народа и његових светиња, одигравају у време када се поносимо добом у којем живимо, демократијом и слободом, а да се погром догодио пред очима културне Европе и Америке.

“Од 1999. до 2004. спаљено је, уништено и разорено 135 црква и манастира, од њих већина заштићени културно историјски споменици. Страдале су том приликом и неке највеће светиње као што је Богорица Љевишка, украс 14. века, призренска богословија, која је на тим просторима и под Османлијама делала. Света српска земља, Косово и Метохија, остала је без Срба. Све што се дешавало, дешавало се у присуству оних који су требали да обезбеде мир и некакво благостање свих народа који су живели на Косову и Метохији”, навео је патријарх, додајући да су уништена и српска гробља.

Обраћајући се на овом скупу, Александар Вулин, министар без портфеља, задужен за Косово, рекао је да данас не би требало говорити, већ само се сећати жртава. Он је указао да се данас, први пут, у школама говори о погрому, а да не ћутимо, већ говоримо, јер они који су били дужни да заштите грађане без обзира на веру и нацију, нису говорили.

“Докле год постоји српски народ, ми ћемо говорити, јер они који су били дужни да то чине, још увек ћуте”, истакао је

Александар Вулин

Вулин, позвавши међународну заједницу, којој је Србија предала на веру Косово и Метохију, да поштује сопствене одлуке.

“Тражимо да у сваком споразуму који чине са нама, компромису који учинимо, да увек поведу рачуна да злочини нису кажњени, и да ћемо увек питати када ће бити, да хоћемо имена, не само паликућа, већ и оних који су их послали и наредили им да то чине”, нагласио је Вулин и додао да онај ко мрзи, ко може да убија, нема националност и веру.

Он је упозорио Међународну заједницу да некажњени злочин прети увек да се понови и да некадашње паликуће могу лако да се појаве на сиријском ратишту, као бомбашки убице, у Мадриду, Лондону.

Извор: Сајт Канцеларије за КиМ

Балкански центар за миграције и хуманитарне активности (БЦМ) реализује програм пружања бесплатне правне помоћи интерно расељеним лицима са КиМ и избеглицама из Босне и Херцеговине и Републике Хрватске. Правна помоћ се реализује кроз следеће активности:

- Помоћ у поступку приватизације на КиМ (писање жалби на привремене и коначне листе радника)

- Прибављање докумената из измештених матичних уреда (изводи из матичних књига, рођених, венчаних и умрлих-трошкове таксе сноси БЦМ)

- Прибављање докумената са Косова (радне књижице, дипломе, сведочанства,...)

- Помоћ у поступку пред Косовском агенцијом за имовину (писање одговора на захтеве друге стране, писање жалби на одлуке КАИ, писање одговора на жалбе друге стране)

- Помоћ у поступку пред надлежним органима Босне и Херцеговине и Републике Хрватске у поступку поврата права.

Контакти: Београд, Булевар Деспота Стефана 53/1 спарт, телефони: 011/322-0987 или 011/322-3574, Email: bcm bgd@yahoo.com

ДИАДИКАСИЈА С.А. пружа бесплатну правну помоћ у реализацији пројекта Подршка спровођењу стратегија за интерно расељена лица, избеглице и повратнике-правна помоћ.

За интерно расељена лица са подручја АП КиМ, правни тим Диадикасије, поред пружања бесплатних правних савета или писања поднесака надлежним органима (органи јавне управе, суд и тд.) пружа и бесплатно заступање пред судовима и државним органима на подручју КиМ.

Контакти: Београд, ул. Трг Николе Пашића 12/7, телефони: 011/3342-115, 3342-108, бесплатна инфо линија, са фиксних телефона и мрежа 064, 065, 066 0800-108-208, Email: info@pravnapromos.org

УНХЦР канцеларија за правна питања пружа помоћ: доставе одлука Комисије за имовинске захтеве, сакупљања додатних докумената, пружање правних савета, попуњавање захтева за учествовање у програму наплате кирије, верификацију докумената, подношење жалби Врховном суду Косово, када подносилац жели да искористи право на жалбу на одлуку комисије за имовинске захтеве и реализовање комуникације између подносиоца захтева КИА, укључујући и жалбе.

Контакти: Београд, ул. Вишеградска бр. 23, телефони: 011/362-1393, 362-1394, 361-2748

НОВО ЛИЦЕ СТАРОГ ГРАДА

Усељењем 13 породица у 12 кућа, у ново изграђене куће у призренском насељу Поткаљаја, званично је завршена прва фаза пројекта Поткаљаја и истовремено отпочела реализација друге фазе, изградња 8 кућа.

Учесници недавне иди-види посете, реализоване у организацији Данског савета за избеглице у оквиру ЕУ пројекта „Подршка побољшању услова живота присилних миграната и затварања колективних центара“, поред нескривеног одушевљења, како су сами рекли, добром организацијом посете, били су у несвакидашњој прилици да присуствују и усељењу повратника у новоизграђене куће у насељу Поткаљаја. Пројекат се спроводи у блиској сарадњи са Канцеларијом за Косово и Метохију, Комесаријатом за избеглице и миграције Републике Србије, косовским властима и осталим релевантним актерима. Пројекат ће се спроводити у синергији са другим пројектима које финансира Европска унија и пројектима других донатора на Косову и у региону. Пројекат је кофинансиран од стране УНХЦР-а Србија.

Интерно расељена лица, учесници иди-види посете су у току тродневне посете имала прилику да обиђу свој град, пријатеље, комшије, прибаве потребна лична документа и у контакту са представницима локалних власти и представницима међународних и локалних организација добију информације о могућности одрживог повратка и програмима намењеним за подршку повратницима. За разлику од ранијег периода, када је, како су се актери изјашњавали, воље било, али не и новца, задњих година има пара за повратнике који стварно хоће да се врате и живе у свом граду.

Координатор пројекта Одрживи повратак у Поткаљају, Петрит Блаца, је присутне повратнике и учеснике иди-види посете информисао да је пројекат Одрживи повратак у Поткаљају, фаза I, реализовао ДРЦ (Дански савет за избеглице) фондовима Министарства за заједнице и повратак, Амбасаде Велике Британије у Приштини и општине Призрен, у сарадњи са Удружењем Свети Спас. У првој фази је изграђено 12 кућа за 13 породица. Друга фаза пројекта Одрживи повратак у Поткаљају II, која се реализује у периоду 2013/2015. године, планирана је изградња до 8 кућа и повратак 8 породица у насеље

Поткаљаја, донацијама истих донатора. Захваљујући разумевању донатора и свих актера укључених у процес подршке повратку, у току је извиђање могућности за проширење пројекта на насеља Пантелија, Потокмахала, Баждарана, и остале делове града Призрена.

Милосав Милосављевић, повратник, својим сународницима, учесницима иди-види посете је пренео своје импресије: “Кућа је много лепа. Имали смо нову, велику, лепу кућу, али нам је направљена још лепша. Посебно задовољство ми је представљало то што сам све време градње боравио у Призрену и пратио како кућа напредује. То је била прилика да се скоро годину дана дружим са својим сународницима, Албанцима, Турцима и осталима са којима сам добро живео и пре 1999. године. Добићемо и грантове за самоодрживост. Може овде да се живи. Ко стварно жели да се врати, схвати и прихвати реалност, може да живи”.

Учесница иди-види посете, **Мила Ђорђевић**, је са усхићењем, али и сетом посматрала кућу у којој планира да се врати, уколико се за то створе услови. На питање шта је разлог сети када су информације о извесности реконструкције куће повољне, Мила одговара “Ову кућу смо заједно градили са супругом. Преминуо је у избеглиштву због туге што не може у њу да се врати. Ја већ четрнаест година скоро сваку ноћ сањам Призрен, ову кућу и поглед са овог чардака на град. Изгубивши сваку наду за повратком, свих ових година сам говорила себи, да још једном на овом чардаку попијем кафу, не би ми било жао да после тога умрем. Сада, када видим да постоје људи добре воље који хоће да помогну, бојим се да сам мало претерала са својом жељом о испијању кафе на чардаку”, шеретски завршава своју причу.

Учесник иди-види посете, Ивица Димкић, који по први пут од 1999. године, посећује Призрен, о својим утисцима каже: “Сада верујем да је циљ актера који су укључени у повратак да се куће изграде и да се људи врате. Једно време сам био скептичан, али како време пролази, видим да је намера о стварању услова за повратак стварна. Видим да је намера искрена и да желе да нам помогну. Радује ме да се однос мојих комшија и колега није променио. Сусрет је баш био дирљив. После толико времена, искрено, нисам се надао таквом пријему, као да се уопште нисмо ни растајали”.

Аутор текста: **Саша Јевтић**; фотографије: **Горан Томић**

ОД ЗВЕЧАНА ДО КИЛИМАНЦАРА

Информација да су прошлог месеца планинари Планинарског друштва “Змај” из Звечана били део експедиције која је била у поход на највиши врх Африке - Ухуру, високом 5.895 метара, на планини Килиманџаро, била је довољан разлог да посетимо ову организацију, заслужну за играње српског кола и певање српске химне на Ухуру.

БЕЗ УСЛОВА ЗА РАД

Да за врхунске успехе нису неопходни баш сви идеални услови, уверили смо се већ при уговарању сусрета са представницима Планинарског друштва “Змај”. Драгољуб Дражевић, председник удружења нам је предложио да сусрет обавимо у неком од ресторана у Косовској Митровици, зато што Планинарско друштво нема своје просторије. У договорено време, тачно у подне, побијајући на тај начин уверење нашег саговорника да Срби никада нису тачни, срећемо се у центру Косовске Митровице. Починемо разговор и на самом почетку не можемо да сакријемо чуђење тако добрим резултатима организације која је формирана (за оваква удружења) недавне 1993. године. Како сам Дражевић констатује, К. Митровица није наклоњена овој врсти организовања. До 1999. године позната су била Планинарска друштва из Призрена и Пећи, због близине великих планина. Оно што је имала Словенија са Алпима, имао је Пећ са Проклетијама. Ипак, како Дражевић каже “Планинарско друштво “Змај” је формирано и у К. Митровици, од ентузијаста и љубитеља природе, љубитеља дружења, обилазака манастира и културно историјских споменика.

“За кратко време освајамо све планине у околини Србије. Освојене су и Бугарска (Мусала), Румунија, Грчка

Драгољуб Дражевић, Раде и Љубо Пантовић

(Олимп) и Албанија. И као у сваком спорту, како имаш више успеха, имаш и више заинтересованих лица. Наш број се, имајући у виду да Косовска Митровица није баш велика, убрзано шири. Данас имамо 102 активна члана. Званичне просторије друштва немамо. Адвокати Пантовић и Влајић су оснивачи овог друштва и састајемо се код њих. Није једноставно ући код адвоката и одржавати састанак, ипак се некако сналазимо. Кад су кренуле прве добре акције, први успеси онда су чули за нас. Чланови смо Планинарског

савеза Србије што укључује Светско удружење планинара. Онда смо почели да ређамо успехе, дошао је на ред и Монблан, једно време највећи врх у Европи. Њега смо освојили 2004. године, заједно са експедицијом из Београда. Освојили смо сва три врха у Алпима. Један од оснивача нашег друштва, Небојша Влајић, 2003. године, као први соло освајач из Србије, осваја највиши врх Северне Америке на Аљасци - Денали (6.194 м). Наредне, 2005. године освајамо аргентински врх, односно највиши врх Јужне Америке - Аконкагву (6.962 м). Тако смо се доказали и брзо дошли у сам врх Планинарског савеза Србије. По успесима, ни мањег друштва, ни више успеха. И то повуче увек младе свих узраста, вера, националности, пола. Лепо се дружимо, људи упознају природу, шири се етика и морал према здравој средини.

Нове чланове учимо бројним вештинама: организацију у планинарењу, планинском бициклизму, орјентирингу, исхрани у природи. Учимо их постављању шатора у природи. Поред освајања врхова, подучавамо млађе о понашању у природи”, каже Дражевић.

ПРВИ СРБИ СА КОСОВА НА КИЛИМАНЦАРУ

Нас, лаике за ову врсту активности, интересовало је како се планинари осећају на већим висинама, изнад 2.000 м, где је ваздух ређи, како се успињу до тих врхова и где стичу потребну кондицију.

“Прошлог месеца смо имали експедицију на Килиманџаро и по нашим информацијама, требало би да смо нас тројица први планинари српске националности са Косова и Метохије који су освојили тај врх”, наставља причу наш саговорник. „Чули смо у септембру да се организује експедиција из Београда и онда се пријавили на тај конкурс. Не приме те одмах, него мораш да покажеш и физичке и психичке предиспозиције. То подразумева најмање 6 месеци доброг и јаког тренинга, 3 летња и 3 зимска, навикавање на летње услове, поготово за Килиманџаро где се у кратком времену у једном дану измењују све 4 климе, од екстремно топле, доле где је плус 35, па до -20 на врху, а онда између суптропска клима, па влажна, па џунгла, тако да наш организам мора да се привикне на све.

Како се привикавамо на висину? Тако што све чешће и више будемо на висинама од 2.000, 3.000, 4.000 м. Овде нема врха од 3000 м. Једини ближи врх је у Црној Гори, 2.600 м. Тамо вежбамо и адаптирамо организам на смањену количину кисеоника. То је тај тренинг, и нормално, физички тренинг: трчање, вожња бицикла, ходање према склоностима. Ја, рецимо, трчим.

БЕЗ МАСКЕ НИ НА 6.000 МЕТАРА

“Кисеоник се углавном користи на висинама преко 5.000-6.000 м. Код освајања највишег врха Јужне Америке, Аконкаге (6.962 м) нисмо користили маске, јер се не користе због таквог поднебља и климе. Зато вежбаш и тренираш на екстремно хладним условима. Храна је такође битна. Ништа зачињено, ништа масно. Углавном тестенине, рижа, инстант храна, јер је сваки грам који понесеш у ранцу битан. И читава опрема мора да буде прилагодљива, лака, да ти што мање буде у ранцу, а да опет имаш све што ти тамо буде требало. Тренира се са комплетном опремом”.

ЕКСПЕДИЦИЈА НА КИЛИМАНЦАРО 100% УСПЕШНА

“Килиманцаро је највиши врх Африке. Врх који смо освојили налази се на 5.895 м. Овога пута нисмо имали среће да нас прати лепо време. Два дана пре успона је падао снег, што није уобичајено, јер када падају кише у подножју, онда је горе снег. Килиманцаро је увек под снежном капом и овог пута је било више снега, па нас је то мало изненадило и када је опрема за одржавање топлоте у питању. Мислили смо да треба мање тих рукавица, којих

*Српска експедиција на врху Килиманцара -
Ухуру Пик 5.895м*

има 2-3 пара, али на крају успели смо ипак да прегрмимо и то. Ми смо се исто и овде прикључили експедицији из Београда, било нас је 16 укупно из свих крајева: нас тројица са КиМ, из централне Србије (Београд, Н. Сад, Смедерево, Крагујевац, Крушевац), Босне, Македоније. Експедиција је овога пута била 100% успешна. Висина се брзо осваја и мораш да будеш утрениран када је аклиматизација у питању. Након трећег базног кампа на 4.700 м, успон траје седам и по сати. Због велике хладноће мораш све време да будеш у покрету. Полази се у поноћ и све време се иде са светилкама на челу. Јесте Африка, али хладно је до првог јутарњег сунца када се изађе на обод. Горе смо успели у 7.30 часова да будемо ми мушкарци, први, па онда наше колегинице којих је било 7. У овом спорту се не гледа ко је први, други, трећи него ко је успео, а ко није, тако да смо ми имали овога пута 100% успеха, што није честа појава.

Један од тежих врхова био је Аконкагва, највиши врх на Андима у Аргентини, и он је скоро на 7.000 м. Њега смо освојили 2005. године. Ту смо осетили недостатак кисеоника, па смо се запитали зашто нам не дају маске. Међутим правило је да се не дају маске јер је тај врх вулканског порекла па је и сва та земља пепељасто-сиво-црвене боје и то ужасно смрди као фабрика сумпор фосфата код нас. Ем га нема довољно, ем је загађен. А физички што се тиче, најтежи врх је био у Швајцарској, Дуффоци. Ту смо морали да користимо сву техничку опрему”.

САРАДЊА СА КОЛЕГАМА АЛБАНЦИМА

“У Јужном делу Митровице не постоји Планинарско друштво. Са косовским колегама се срећемо на заједничким активностима, најчешће у Македонији. Тамо сам упознао колеге из пећког Планинарског друштва “Ђеравица” који имају и те како добро мишљење о нама, а и даље су у вези са њиховим пријатељима, Србима из пећког и призренског Планинарског друштва, који су сада расељени у Централној Србији. Кажу да и даље постоје по домовима заједничке фотографије са дружења и освајања врхова. Дobar планинар се не заборавља. Ми смо заљубљеници природе. Ту престаје политичко и страначко гледање. Када смо на планини ми смо планинари. Имам пар фотографија где на врху у Албанији прво ми истичемо своју, српску заставу, а после нас колега из Пећи, ову нову албанску заставу. Ту се упознајемо и сазнајемо да су они имали више планинарске среће од нас. У Пећи су имали КФОР из Словеније, а нема Словенца који није планинар. Поклонили су им џипове и добру опрему. Направили су им планинарски дом. Ми са нашим контингентом КФОР-а (Французи) нисмо имали среће. Обећавали су нам, и на крају ништа. Ништа институционално. Приватно, војници-планинари су нам оставили нешто коришћене опреме”, каже Дражевић.

НИСУ ЗНАЛИ ДА СУ РОЂЕНИ ПЛАНИНАРИ

“Ширимо патриотски однос према својој домовини. Упознај све да би што више волео домовину. Сад тренутно имамо најбољу сарадњу са нашим пријатељима из Штрпца, они су оформили друштво на нашу иницијативу. После ратних догађања често смо ишли у Штрпце, на Шару са њихове стране, која и те како има добре врхове. Ти момци су планинари од самог рођења, само нису знали за то. Њему је ливада на 2.000м, он коси, ништа, нормално се осећа на 2.000м. Видели смо да су то потенцијали.

Три године уназад, на иницијативу нашег пријатеља из Лепосавића, за Видовдан, организујемо успон на Шару. Дођу планинари из целе Србије, а богами и из бивше Југославије. Има ту и Словенаца, Хрвата, Далматинаца. Преспава се у Лепосавићу, а наредног дана се аутобусима оде до Штрпца, одакле се пење на Шару. У повратку се направи такав распоред да то буде на Видовдан, да се оде на Газиместан. Тада идемо да се поклонимо сенима наших јунака, и тако се лепо све уклопи. “

Текст: Златко Маврић

Фото: Архива Планинарског друштва „Змај“

ПОНОВО НА ЗАДАТКУ

Захваљујући разумевању Канцеларије за Косово и Метохију, пружена нам је могућност да након више од годину дана паузе поново омогућимо расељенима да се посредством нашег листа информишу о стању на Косову и Метохији. Било је крајње време. Расељени већ више од годину дана упорно долазе у наше просторије и питају за нови број билтена. Обећавали смо им да ће билтена бити. Драго нам је да наша обећања нису била без основа.

ХОЋЕ ЛИ НЕКО ДА НАС ЧУЈЕ

Није нам пуно времена требало да се спремимо за пут. Испланирали смо обиласке по КиМ, оне за које смо сматрали да ће показати део реалне данашњице људи који су се вратили и живот оних који никада нису напуштали своја огњишта.

Прва дестинација је по плану требало да нам буде општина Вучитрн у Прилужју. Стижемо до зграде општине где неколико десетина младића испред зграде сазнајемо да су “најурили читаво руководство и да им неће дозволити да се врате, док не реше горуће проблеме, пре свега запошљавање младих људи”. У ту сврху су организовали стална дежурства-страже. На улазним вратима зграде ставили су велики натпис: “Хоће ли неко да нас чује?!”. Упознају нас да је председник општине са својим сарадницима сада у привременом простору у Косовској Митровици. Иако је овде требало да обавимо већи део посла, закључујемо да не би било коректно наставити рад без домаћина, председника општине, па настављамо до Косовске Митровице. Смештамо се ту да би рано ујутро могли да отпочнемо са првим контактима. Вече у Косовској Митровици монотono. Улице празне. Кафићи полупразни.

Сутрадан одлазимо до Звечана на договорени сусрет са представницима извиђача “Кота 797”, који бележе запажене резултате на плану популаризације ове организације. Како и не би када је, како су нам рекли, раније била традиција да из сваке куће макар по један члан домаћинства буде у извиђачима.

Након тога настављамо упознавање са планинарима Планинарског друштва “Змај”, који су недавно били део експедиције која је била у освајање Килиманџара. Упознајемо и Удружење историчара и студената историје на Филозофском факултету чији се чланови, поред других делатности, баве и уређењем гробаља на Косову и Метохији.

Посету Косовској Митровици завршавамо обиласком председника Општине Вучитрн, који је са својим сарадницима привремено измештен у К. Митровици, не својом вољом.

У ПРИЛУЖЈУ НОВА ЗГРАДА

Десимир Миљковић, председник општинског већа Вучитрн, причу почиње информисујући нас о актуелним проблемима, незадовољством младих из Вучитрн-Прилужја. Каже да су за део проблема узрок лоше одлуке његових претходника око решавања проблема запослених, али и приликом расподеле социјалних станова које је општина градила. Уверава нас да ће расподела станова треће зграде, чија је изградња при крају, бити много праведнија расподелена, те да након тога неће бити незадовољних. Од 12 станова, у трећој згради, која се такође гради средствима Владе Републике Србије, један стан биће претворен у службене просторије и доделиће се Центру за социјални рад, док су преостали станови намењени расељенима. Уколико буде могућности, у неке станове уселиће се и кадрови из ове општине како би се спречио одлив кадрова. Љубица Недељковић, социјална радница Центра за социјални рад,

Десимир Миљковић и Љубица Недељковић

користи прилику да нас информисе да Центар за социјални рад поред мештана Прилужја и Вучитрн у својој надлежности има и кориснике из Гојбуље, Бањске и Граца. Око 150 породица је обухваћено неким видом помоћи Центра за социјални рад, међу њима је велики број старачких домаћинстава. Милутин Миладиновић, из Црвеног крста Вучитрн, додаје да је највећи број расељених у Вучитрн-Прилужју дошао из Слатине, Новог села-Маџунског, Ораховца, Велике Хоче и Племетине. Црвени крст Србије-Вучитрн помаже 45 породица са 165 чланова, најчешће пакетима хране и хигијене.

Пошто из безбедоносних разлога, наши саговорници нису могли да нам се придруже приликом планираног обиласка породица које су смештене у новим зградама, поздрављамо се са нашим домаћинима и одлазимо пут Прилужја. Одлазећи из овог малог, привременог, простора општине, захваљујемо се на гостопримству и осталим сарадницима који су на ходнику сачекали да ми завршимо наш део посла и ослободимо простор и столице за њихов рад.

ЗИДОВИ СЕ НЕ ЈЕДУ

У Прилужју правимо круг око зграде општине и поново привлачимо пажњу незадовољних момака. План нам је био да нађемо некога од познатих како би заједно обишли станаре зграде. Видевши смркнута лица окупљених младића, одустајемо од те идеје и сами се упућујемо до новоизграђених зграда. Док наша екипа жури да сними најновију, недовршену зграду, да нас мрак у томе не спречи, примећујемо да нас са прозора, иза завеса средње зграде, гледају станари. Чекамо да неко од њих изађе испред зграде и да тако започнемо комуникацију, али се то не догађа. Након краћег времена одлучујемо да ми начинимо први корак и зазвонимо на врата првог спрата, стана из којег смо видели да нас неколико знатихљеника посматра. Ни након дужег звоњења нико не отвара иако смо чули грају из затворених врата. И када смо се одлучили да одустанемо од ове идеје и кренемо даље, отварају се врата суседног стана.

Пред нама се појављује Велибор Војиновић, један од станара, пита нас за разлог нашег доласка. Након

Нове зграде у Прилужју

образложења да тражимо неког од нових станара са више деце, позива нас у свој стан поносно наглашавајући да је он представник каквог тражимо. У стану од 40 м² живи са шесточланом породицом. Поред супруге, има три ћерке и сина од 14 година. Пролазимо кроз мрачне просторије. Велибор нас упознаје да нема струје, честе су рестрикције. Закључујемо да је највероватније то и био разлог што нам нико није отворио врата стана на који смо звонили. На наш коментар да смо заборавили на период сталних рестрикција на КиМ, Велибор нам саопштава да су у Прилужју још увек рестрикције веома честе.

"Као да нас кажњавају - каже Велибор. Родом смо из села Главотина. Породица нам је бројала 15 чланова. Они су остали у једном селу код Становца, а ја сам са супругом и децом једно време био у Крушевцу. Пошто тамо нисам имао шта да радим, брзо смо се вратили. Стан сам добио као социјални случај. Стан је мали за нашу многочлану породицу, али већих нема у згради. Ми смо задовољни, боље је него на улици. Највећи проблем је што нема посла. Немам од чега да издржавам породицу. Отац ме је научио да зидам. Неко време смо радили приватно и могло је да се живи. Данас је мука натерала да свако буде себи мајстор, наше услуге нико више не тражи. Кад би бар могли да добијемо неку помоћ за одрживост, машину или макар краву. Имамо услова за чување стоке, а не би морали да плаћамо млеко и сир. За нашу малу децу то би била велика помоћ" - завршава своју

Дијана и Велибор Војиновић са децом

причу Велибор. Предлаже нам да пре одласка посетимо и његове прве комшије, породицу Радомира Јаначковића.

Радомир Јаначковић је у Прилужје дошао из Новог села (Маџунског). Још нисмо ни сели, а Радомир почиње своју причу - "Овај смо стан добили као најмлађи брачни пар, социјални случај. Не радим ништа, а кад тражим посао они кажу - ти ћути добио си стан. Хтео сам и ја да идем да протестујем испред општине, нису ми дозволили. Кажу доста сам добио. Па не могу ја зидове да једем. Примам социјалу од 11.000 динара, а са тим парама ја не могу дете да исхраним, све што треба тражим од оца или мајке. Срамота. Често морам жену да шаљем код њених у госте, а ја идем код својих да би тамо јели и да би нам дете нешто јело, јер ми немамо одакле. Кад би ми неко дао макар неки кредит да могу да започнем неки посао. Нема нигде посла. Ја не тражим да будем

директор, довољан ми је и обичан физички посао, да копам канале, али ни тога више нема. Док је било посла, копао сам од 7-19 часова и био задовољан са 5 еура по дану. Па зар много тражим. Нећу туђе, нећу милостињу, само да радим и да могу да издржавам породицу. Добио сам празан стан. Таст ми је купио витрину, регал мајка, тепих брат, па какав сам ја домаћин куће. Тражио сам трактор, опет кажу - не може, добио си стан буди задовољан", пун гнева завршава своју причу наш саговорник. Све време нашег разговора његову причу су будно пратили супруга Милена и ћерка која је у одређеним

Милена и Радомир Јаначковић са ћерком

тренутцима ову суморну тему покушавала да промени својим интересовањем за велику лутку од које се није одвајала. Изашавши из стана нашег саговорника примећујемо, да је напољу мрки мрак. Крећемо према Грачаници како би били што ближе местима која смо планирали да обиђемо наредног дана.

ОБАВЕЗНО ОСИГУРАЊЕ

На путу према Приштини два пута нас зауставља патрола полиције, проверавајући, пре свега, да ли смо уплатили косовско осигурање. Наиме, на административном прелазу Јариње се не наплаћује осигурање и није потребно за вожњу до северног дела К. Митровице. Они који путују даље, обавезни су да осигурање уплате приликом преласка у јужни део, али их нико о томе не обавештава, па је могуће пут наставити и без осигурања. И баш када сте мислили да сте уштедели који динар, дочекују вас, најчешће само на путном правцу до Приштине, патроле које за вожњу без овог осигурања наплаћују казну од неколико стотина еура. Зато је наша препорука да осигурање обавезно уплатите ако се крећете јужно од Косовске Митровице.

У Грачаници нас срдечно дочекују пријатељи са којима се нисмо видели више од годину дана, односно од када је прорадио ауто-пут према Призрену, па више немамо потребе да идемо кроз Чаглавицу, Штимље, Дуље и Суву Реку. Ноћ у Грачаници суморнија него претходна у Косовској Митровици. На улици никога, у кафићима и кафанама такође. Одлучујемо да и ми раније одемо на починак, да одморни отпочнемо наредни дан.

У ГЊИЛАНУ НИШТА НОВО

Рано ујутро крећемо до Гњилана. Познатим путевима стижемо до српске улице у Гњилану. Од раније позната слика. Јутарња гужва, пијаца. Овде долазе Срби из околиних места у трговину. Ранијих година је прича о животу у Гњилану била интересантна. Сада сасвим уобичајена. Испред просторија ИОМ-а по ранијем договору нас чека наш колега Срећко Васић, добар познавалац терена и корисника које планирамо да обиђемо. На његов предлог паркирамо наше и прелазимо

Школа у Прековцу

у његово теренско возило. Касније ће се испоставити да је то био добар предлог зато што нашим возилом не би могли у обилазак недођије у коју нас је водио. Након сат времена вожње стижемо пред зграду општине Ново Брдо, на разговор са новоизабраним председником, господином Светиславом Ивановићем, који нас упознаје о плановима и пројектима усмереним на одрживост и побољшање услова живота људи који живе у овој општини.

Иако смо планирали да у Новом Брду обиђемо већи број повратника, због разуђености домаћинстава нисмо били у могућности. Од једне до друге куће требало нам је најмање сат времена вожње лошим планинским путевима. Толико времена нисмо имали. Од неколико понуђених породица, одлучујемо се за посету породице Стојановић. Крећемо према Прековцу, селу у планини, у шуми. Пут дуг, планински. У сред недођије школа. Нигде у видокругу кућа. Деца, она ближа, срећнија, до ње путују најмање пола сата. Пролазимо поред школе, пењемо се поново уз брдо, на 960 метара надморске висине, па низбрдо у насеље Чука. Изненада из шуме испред нас се појављује нова кућа, изграђена уз подршку Међународне организације за миграције (ИОМ) у имплементацији пројекта РРК III, финансијским средствима Европске Уније канцеларије на Косову и Министарства за заједнице и повратак. Испред куће вредни домаћин, Славко Стојановић. Оставља започет посао и нуди нам да уђемо у кућу. Предлажемо да разговор водимо у пријатнијем амбијенту, испред куће. Убрзо увиђамо да смо погрешили, али успевамо да стојички издржимо до краја. Иако пролетње сунце наизглед јако греје, шума и висина су учинили своје, па нама убрзо постаје хладно, иако Славкова супруга Бранкица, навикла на овакве услове, све време у кратким рукавима, то и не примећује. Након послужења, Славко Стојановић започиње своју причу.

НОВИ ЖИВОТ

“Након 1999. године избегли смо у Крушевац, код сестре. Мајка и сестра нису одлазиле. Остале су да живе у овој старој кући од черпића. Како у Крушевцу нисмо имали од чега да живимо, вратили смо се 2009. године. Нема ни овде посла, али сам на своме. Могу да обрађујем имање. Вратили смо се у стару кућу, без плоче, прокишњава. Код сваке мале кише деца су била сва мокра. Захваљујући ИОМ-у добили смо ову нову кућу. Ја никада нећу моћи да им се одужим. Кућа јесте мала за нас осморо, 45 м², али је боље него у старој кући. Уствари, пошто мајка, сестра и брат нису расељени, квадратура куће се односи само на троје деце, жену и мене. За мене је ово, такорећи, нови живот. Добили смо од ИОМ-а кућу, а урадили су нам и бунар са водом. Добио сам и пољопривредне машине. Ми имамо 50 ари земље. Узео сам под закуп још 2 хектара и посејао. Тешко је, мора да се набави гориво, ђубриво, све то кошта, а ми немамо одакле. Почео сам и са израдом пластеника. Биће довољно за децу, да имамо свој парадајз, паприку, да бар за то не дајемо паре. На овој висини и у овим условима нема неког великог прихода,

али за наше потребе је довољно. Живимо од социјалне помоћи, па је сваки приход добродошао.

За сада ми је једини већи проблем путовање деце до школе и назад. Видели сте колико је школа далеко и како је лош пут до ње. Деца морају пречицама, што је још опасније. Из ове махале десеторо деце иде у школу. Наша је махала запостављена од стране локалне самоуправе. Свуда у околини су урађени нови путеви а нама се само обећава, али се ништа не ради. Чим мала киша падне, ни теренским возилом се не може. Зими по снегу да и не говоримо. А сви ми живимо због

Данијела и Славко Стојановић

деце. Вама хвала што сте нас обишли, што сте се сетили да и овде неко живи. Нико нам не долази, а ми смо се зарекли, одавде не идемо. Немамо где, ово је наше, овде нам је најбоље. Мада, није лако. Стрепимо мало за опстанак због ових крађа. Крађе се често дешавају у околини. Не можеш да сачуваш краву, трактор. Чим залаје куче, ти мораш ван. Од 1999. па до сад још нисам чуо да су пронашли украдену краву или друго. Не смеш да одеш до града, а да оставиш празну кућу, јер не знаш шта ћеш затећи кад се вратиш”, завршава причу Славко, поново се, по ко зна који пут захваљујући донаторима на помоћи.

БРЕКЧИЋИ

Крећемо на сасвим други крај гњиланске општине, до Партеша, у посету повратницима који су недавно добили нове куће, груписане у насеље звано Брекчићи, саграђено на општинском земљишту. Приликом приласка Партешу са скоро два километра раздаљине, види се ново насеље са 18 кућа. Прилазимо насељу. Скоро сви власници кућа по нешто раде у свом дворишту. То су већином лица расељена из Житиња, Деваја и повратници из Партеша. Радује нас да има доста младих и деце.

Посећујемо кућу Драгана Станишића. Као и већина становника ових зграда, Драган је у потрази за послом. Кући затичемо млађег члана породице Небојшу Станишића (22 године) и најстаријег члана, његову бабу. Из Житиња су 1999. избегли у колективни центар у Партешу. Након тога су због болести мајке морали да оду у Неготин. Новембра 2013.

Нове куће у насељу Брекчићи

године се уз помоћ ИОМ-а враћају у Партеш где им се гради кућа у којој сада живе. Како Небојша каже, није им лоше, али проблем представља незапосленост. Нема од чега да се живи. Од ИОМ-а очекују грант, машине за обраду метала и надају се да ће од тога моћи да привређују.

Након разговора планирамо да кренемо назад, рачунајући да су и приче осталих становника овог насеља сличне, али ову нашу намеру мења мотокултиватор у дворишту једне од кућа. На први поглед, део гранта који смо пре годину ипо дана делили са Данским саветом за избеглице (ДРЦ). Наш сапутник нам потврђује, ДРЦ Србије је појединим корисницима пројекта ИОМ-а додељивао грантове, а некима и намештај и покућство.

ОСТАЈТЕ ОВДЕ

Новица Стојановић је један од повратника који имао среће да добије поменути грант. И како смо се на терену уверили,

Верица и Новица Стојановић

ДРЦ је донео исправну одлуку. Мотокултиватор се интензивно користи на имању Стојановића. Обрађена је башта у околини куће а око саме куће пуно цвећа што указује на вредне домаћине.

Новица почиње своју причу: "Покушали смо да не пратимо талас егзодуса 1999. године. Ипак, због безбедности, отишли смо 2000. у Јагодину, код рођака. Мислили смо да ће нам тамо бити боље. Међутим, није

било тако. Ни тамо нема посла, поготово не за оне који долазе са стране, а нас је тих година било пуно. Имали смо двоје деце. У Јагодини нам се рађа треће. Враћамо се 2003. године за Божић. Живели смо код мог оца. Имали смо једну собу и купатило. Прошле године смо почели да на овом плацу градимо кућу сопственим средствима. На плацу није било ничег. Ископали смо темеље, кренули зидови, цокла, камен, јака основа. Онда су дошли људи из ИОМ-а и понудили помоћ у довршетку градње, пошто смо били у зони њихове градње. Захвални смо им док смо живи. Они су нам, према постојећим процедурама, средили 45 м², дневни боравак и купатило. Како нам је то било мало за петочлану породицу, сопственим средствима смо изградили спаваће собе. Ми смо презадовољни. Поготово што су нам надлежни из ИОМ-а обећали да ће нам изаћи у сурет и око копања бунара. За сада нам је велики проблем вода. Нема воде".

И баш када смо хтели да кренемо, домаћин нас је замолио да још мало сачекамо. Одлази у кућу и враћа се након неког времена са новином у руци. "Прави одговор", гласило намењено избеглицима и расељенима, из 2003. године. На насловној страни Новичина супруга Верица, на вратима куће његовог оца, насликана иза решетака, изнад ње натпис "Остајте овде". Те 2003. године је то била фотографија са јаким симболиком и наш колега Ђуро Куљанин, који је као део нашег тима обилазио КиМ, за ову фотографију је добио награду на конкурс за најбољу фотографију.

Било нам је драго да нас неко по томе препознаје, нас и наш рад. За такве моменте вреди сав труд, а и ризик, који улажемо у овај посао. Драго нам је да смо након пуних 11 година поново сликали Верицу, насмејану, али сада више не иза решетака. Свесни да ова данашња фотографија неће бити интересантна за насловну страну, али уз наду да ће симболика на коју смо овом приликом указали бити одраз косовске свакодневнице, са и без политичких споразума. Косово и Метохија без решетака и жица.

Поздрављамо се са Стојановићима као и са нашим

данашњим водичем, колегом Васићем, пут настављамо према Батусу, селу у близини Косова Поља, мешовитог националног састава, са осамдесетак српских кућа. Већи део Срба из овог села није напуштао свој дом. Како сами кажу, са староседеоцима Албанцима, до данас нису имали никаквих проблема. Ипак наш домаћин Славиша Савић у 1999. години, због осећаја несигурности, напушта свој дом са четворочланом породицом и одлази у Крушевац. "Примио ме је стриц који је Косово напустио пре ратних збивања - каже Славиша. Смешта нас у једини расположиви простор, шупу. Десет година смо живели у тој просторији, без посла. Син је у међувремену порастао и дошло је време да крене на факултет. Повећани су нам трошкови. Нисмо више могли да издржимо, 2009. године одлучујемо да се вратимо у Батусе. Син уписује факултет у Косовској Митровици. Као добар ученик упада на буџетско финансирање што је за нас и наш празан буџет била обавеза мање.

Али, при повратку су нас чекали други трошкови. Док смо били у расељеништву 2007. године разбојници су нам покрали имовину и оштетили кућу. Украли су три краве и трактор. Деда, који није напуштао дом, није могао да спречи крађу. Полиција је изишла на увиђај, направила записник и на томе се све завршило. Починиоци никада нису пронађени. Оштећени су ми носећи стубови и кров куће.

Захваљујући разумевању Данског савеза за избеглице (ДРЦ) омогућена су нам средства за обнову крова куће и

Партеш...

... и сад

некад...

носећих стубова. ДРЦ нам је, у оквиру ИПА пројекта омогућеног од стране Европске комисије, опремио кућу основним покућством, белом техником. Уређују нам и купатило.

Међутим, незапосленост и даље представља велики проблем. Немам од чега да издржавам породицу. Срамота ме је да кажем, али ме још увек издржавају родитељи. Обезбеђење фрезе, мотокултиватора и приколице би ми било од велике помоћи. Могао би да зарадим неки динар", завршава своју причу Славиша.

Опет у смирај дана крећемо на пут, сада за Призрен, где нас у току сутрашњег дана очекује велики број обавеза. Ипак, чини нам се, да нам овај део пута најлакше пролази. Један од разлога је што се сада до Призрена стиже веома брзо новим ауто-путем без уласка у успутна места и градове, или је ипак главни разлог безбрижне и релаксирајуће ноћне возње био тај што је наша трочлана екипа била састављена од Призренца. Биће да је ово друго.

У касне вечерње сате стижемо у Призрен. За разлику од претходних дана, у Призрену је после 22 часа веома живо. По граду пуно, наизглед, безбрижних шетача. По многобројним кафићима такође препуно. У једном од њих место за одмор налазимо и ми. Проводимо време са нашим колегама и партнерима из Призрена, информисајући се о току текућег пројекта "Повратак у Поткаљају - фаза I" и расположењу и захтевима повратника које сутра планирамо да обиђемо.

Текст: **Златко Маврић, Саша Јевтић.** Фото: **Горан Томић**

УНАПРЕЂЕНЕ МОГУЋНОСТИ ЗА ПОВРАТАК И РЕИНТЕГРАЦИЈУ ИРЛ

Пројекат је финансиран средствима Европске уније, посредством Делегације Европске уније у Републици Србији, и кофинансиран средствима Високог комесаријата Уједињених нација за избеглице. Пројекат реализује Дански савет за избеглице са Божуром и Светим Спасом у блиској сарадњи са Канцеларијом за Косово и Метохију. Заступљена је и сарадња са Комесаријатом за избеглице и миграције Републике Србије.

Општи циљ пројекта је да се подржи одрживи повратак интерно расељених лица која желе да се врате на Косово,* као и да се промовише социо-економска стабилизација повратничких заједница.

Специфични циљ пројекта је да се подрже расељена лица у тражењу и остваривању одрживог повратка на Косово,* као и да се унапреди процес реинтеграције повратничких заједница.

Пројекат сагледава приоритетне потребе интерно расељених лица у Србији (укључујући и интерно расељена лица унутар територије Косова*) и омогућава приступ како информацијама у вези са повратком, тако и потребној помоћи при повратку и реинтеграцији.

ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ

- Пружање информација интерно расељеним лицима
- Реализација 30 иди види посета, као и организација дијалога који доприносе одрживом повратку на Косово*
- Идентификација интерно расељених лица која су заинтересована за повратак
- Упућивање интерно расељених лица заинтересованих за повратак агенцијама/институцијама које у месту повратка пружају помоћ у виду реконструкције кућа
- Процена потреба корисника у месту расељења и месту повратка
- Подршка у транспорту и усклађеним повратничким пакетима за 110 повратничких породица (око 330 лица)
- Подршка у покретању малог бизниса или пољопривредних активности за 13 повратничких заједница

- Организација 3 радионице/округла стола на тему повратка како би се омогућило интерно расељеним лицима и релевантним актерима да даље размотре питања везана за процес повратка.

Кроз пројекат интерно расељена лица ће бити директно подржана да донесу информисану одлуку о њиховим трајним решењима. Такође, интерно расељена лица ће бити подржана кроз процес упућивања и пружања потребне помоћи у виду усклађених повратничких пакета и транспорта при повратку. Повратничке заједнице на Косову* ће бити подржане у стручном усавршавању и групним грантовима за покретање малог бизниса и пољопривредних активности.

Дански савет за избеглице ће у склопу сталних напора подршци повратку и у сарадњи са свим учесницима у пројекту предузети низ активности како би се пружила прилика интерно расељеним лицима да успоставе дијалог са локалном заједницом у месту повратка и добију прецизне информације о стварним условима за повратак на Косово.*

Кроз заступање, пружање директне помоћи и синергију са осталим пројектима које финансирају ЕУ и други донатори на Косову,* Дански савет за избеглице ће допринети одрживом повратку породица интерно расељених лица и оснаживању повратничких заједница.

Период имплементације пројекта: јануар 2014. - децембар 2015.

* Ова ознака је без прејудуцирања става о статусу и у складу је са Резолуцијом 1244/99

ДОБИТНИКЕ НА КОНКУРСУ ЗА ПРОЈЕКТЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ ЗА КИМ

УДРУЖЕЊЕ ИСТОРИЧАРА И СТУДЕНАТА ИСТОРИЈЕ

Удружење историчара и студената историје делује на Филозофском факултету у Косовској Митровици. Приликом договора о месту сусрета за обављање интервјуа, Милица Стошић, председник Удружења, нам предлаже несвакидашњи простор, плато испред цркве Св. Димитрија на узвишици Косовске Митровице. Прихватамо предлог. Нисмо погрешили. Успон мало напорнији за топлији пролећни дан, али је вредело. Са овог места се као на длану види панорама Косовске Митровице.

РАЗБИТИ СТЕРЕОТИПЕ

Милица нас упознаје да је Удружење формирано јануара 2012. године, на иницијативу тадашњих студената друге године. "Главне идеје приликом оснивања биле су: побољшање сарадње међу студентима, подстицање научно-истраживачког рада, промоција студија историје и популаризација историје као науке. Покушали смо да разбијемо стереотипе да је историја досадна наука, скуп разних догађаја, година и битака које

Милица Стошић

се морају памтити. Ради остваривања својих циљева Удружење прикупља и обрађује научну и стручну литературу из области историје, организује стручне скупове, саветовања, семинаре и друге облике едукације у области историје. Удружење има своју интернет презентацију, историјски приручник који заправо служи да студенте обавештава, на пример, о новим стварима што се тиче историје. У жељи да будемо од помоћи колегама студентима, нудимо и скрипте у електронском формату. Удружење ради на организовању едукативних екскурзија.

Наша прва екскурзија је била посета архиву Југославије и Народној библиотеци у Београду. Маја прошле године смо присуствовали државној сахрани краљевске породице Карађорђевић на Опленцу. Прошле године смо такође организовали и обилазак манастира и цркава дуж ибарске и ђурђевске долине", каже Милица.

На наше питање ко може бити члан удружења, Милица објашњава - "Члан удружења може бити ко год је заинтересован за дружење и рад са нама, небитно је да ли је студент историје или не, небитно је да ли је завршио факултет или не. Немамо чланске карте нити водимо посебну евиденцију о члановима (базу података). „Заинтересовани могу да нам се придруже и преко фејсбук странице „Удружење историчара“. Немамо свој буџет. Углавном нас финансира Филозофски факултет. Ми поднесемо реалан захтев за активност и декан нам одобри. Заправо, то је до сада био наш једини извор финансирања".

БЕЗБЕДНОСТ ПРЕ СВЕГА

"Када смо чули за конкурс Канцеларије за Косово и Метохију, конкурисали смо са жељом да помогнемо својој локалној заједници. Један од циљева је био да обновимо гробље у Јужном делу Косовске Митровице. С обзиром да због безбедносних разлога то није било могуће, средства и ентузијазам смо усмерили на другу страну. До сада смо обновили гробље у Гори (Драгаш). У Клини смо, такође, обновили ограду и улазну капију. Средства која смо добили из Канцеларије за КиМ ангажоваћемо на обнову гробља у Истоку и Црном Врху. Пројекат се мало одужио због осетљивости саме ситуације и због безбедности јер, ЕУЛЕКС полиција треба да обезбеди полицијску пратњу, а то успорава рад", жали се Милица.

"Планирамо да се наше удружење у наредној школској години бави широким научно истраживачким радом, организовањем едукативних екскурзија, дигитализацијом одређеног броја стручне литературе, као и покретањем листа Удружења.

Договор пред интервју

Чланови удружења на екскурзији

Тakoђе, планирамо предавања ученицима основних и средњих школа које се налазе јужно од Ибра, како бисмо подigli српски национални дух, који је изгубљен, поготово на овим просторима. Имамо у плану да уредимо једну учионицу на Филозофском факултету која би, пре свега, била историјска учионица", завршава Милица представљање удружења.

Седиште удружења налази се у просторијама Филозофског факултета, ул. Филипа Вишњића бб, Косовска Митровица. Адреса сајта <http://www.istorijskiprirucnik.rs>.

Текст: Горан Томић. Фото: Саша Јевтић

СРБИ ИЗ ВЕЛИКЕ ХОЧЕ ЖЕНЕ СЕ ДЕВОЈКАМА ИЗ АЛБАНИЈЕ

РУЖА У ВЕЛИКОЈ ХОЧИ

Због малог броја девојака у окружењу, Срби у ораховачкој општини, поготово у Великој Хочи са око 500 становника, после 1999. нису могли да се ожене. Девојке из ових места су се удавале вани, а момци се нису женили и до 50. године. Чини се да је последњих неколико година нађено решење и за овај проблем.

Сунчан априлски дан. Велика Хоча у котлини, као на длану. Знатижељне мештане који, у недостатку посла, тумарају селом или се спремају за сеоске радове, питамо за адресе наших данашњих саговорника. У малом месту сви све знају, па веома брзо налазимо тражену адресу.

Приликом уласка у огромно двориште, типично за овај крај Косова, из нешто новије куће излази млађа жена са рукама у тесту. По лошем српском говору, долазимо до закључка да је то особа због које смо дошли. Каже да јој супруг није код куће, а без његовог знања и дозволе неће да говори за медије. Води нас код свекрве Живане која живи у нешто старијој кући. Свекрва, веома отворена старица, док храни унука, не крије своју радост што јој се син, који је ових дана навршио 40 година, напослетку оженио. О Трендефиле (на српском значи Ружа) има само речи хвале.

Охрабрена Живанином срдачношћу, уз добијено одобрење, наша друга саговорница почиње своју причу: "Зовем се Трендефиле Киши, из околине Крује сам, из централне Албаније. Удала сам се пре годину и по дана за Славишу Павловића из Велике Хоче. Пре шест месеци смо добили сина Небојшу. Задовољна сам досадашњим животом. Свекрва ме је добро прихватила. Са супругом се одлично слажем, иако он не зна добро албански, нити ја српски, споразумевамо се без већих проблема. Учимо језик. Ја више, требаће ми у новој средини".

Трендефиле има 26 година и једна је од десет Албанки која се у последњих неколико година удала у ово српско село ораховачке општине. Све време нашег разговора, Ружа, свог живахног сина умирује на српском.

БОГ МЕ БЛАГОСЛОВИО СНАХОМ ИЗ АЛБАНИЈЕ

"Бог ме је благословио - наставља баба Живана са поносом. Она ме поштује, упита ме да нисам болесна, треба ли ми нешто. Садашње снахе мало мисле на старе. Једном сам била у Албанији, то су осетљиви и добри људи. Не можеш да замислиш какви су то људи. Задовољна сам њоме. Родила ми је унука, вратила сам име сина Небојше који ми је погинуо 1999. Сада се мој унук зове Небојша. Овде има доста жена из Албаније, али Ружа и жена мог кума су најбоље. Све жене из Велике Хоче, рачунајући и оне које су дошле из Албаније, од 1999. се

Баба Живана са унуком

порађају у Србији. Трендафиле се, међутим, породила у ораховачкој болници. Тако су је добро дочекали албански лекари и остало медицинско особље да заиста немам речи. За сада не плаћа прегледе за дете, ни код лекара приватника. Ма, само нека они живе добро. За сада се добро слажу. У три сата ујутро да јој супруг дође, она има да устане, да му отвори врата. Ја сам због тога захвална", завршава баба Живана.

порађају у Србији. Трендафиле се, међутим, породила у ораховачкој болници. Тако су је добро дочекали албански лекари и остало медицинско особље да заиста немам речи. За сада не плаћа прегледе за дете, ни код лекара приватника. Ма, само нека они живе добро. За сада се добро слажу. У три сата ујутро да јој супруг дође, она има да устане, да му отвори врата. Ја сам због тога захвална", завршава баба Живана.

КУМА НАС ЈЕ УПОЗНАЛА - НИСАМ ПЛАТИО

Нешто касније долази и домаћин, Славиша Павловић. Смешећи се, најпре појашњава како се упознао са својом животном сапутницом из Албаније.

"Све је ишло преко моје куме. Био сам доле код њих. Допали смо се једно другом, договорили смо се о свему. Недељу дана сам чекао, а онда сам купио бурму, сат и остало по обичајима. Не, за младу ништа нисам платио, као што су неки давали за посреднике по 500 или хиљаду еура. Ја динар или један цент нисам дао", каже Павловић, истичући да је пресрећан својом супругом. Дуго је чекао, каже, али исплатило му се и сада има брачног друга који му "одговара у сваком погледу".

Породица Павловић

"За сада је супер. Оне су и поштене и вредне. Хоће да ти гледа и мајку, дете је најбитније кад ти гледа. Чисте су. Нема шансе да она негде иде, на пример на кафу, а да не пита и добије одобрење. Идемо код њених повремено. Одлично нас прихватају. Озбиљни су и поштени људи. Код њих се зна ред, ми смо мало другачији".

ЧЕТИРИ СИНА, МАЛО ЛИ ЈЕ

Трендефиле са сином Небојшом

"Ево, кума је добила сина од снахе Албанке, доле један друг исто сина, трећи друг сина, ја сина. Значи четири, зар то није добро. Још само када бих имао неки посао, па да могу да радим, где би ми био крај", завршава Славиша уз поруку својим сународницима да се жене док је време. "Мени син расте, а овако бих и даље био нежењен. Лутао бих и пио, без обавеза, без ичега. Другачије је када си ожењен, имаш фамилију, имаш обавезу, имаш за шта да живиш".

У Великој Хочи, заиста, многи поздрављају овај потез женидбе девојкама из Албаније. У супротном, кажу, село би изумрло. Прозлазећи кроз село, у разговору са нежењеним момцима, сазнали смо да ће ускоро бити још сличних бракова. Сада је лакше, кажу, захваљујући снахама из Албаније, неће морати да плаћају агенције за посредовање.

Текст и фотографије: **Н. Ашински**

КО ТО ТАМО ПЕВА - НА ПРИЗРЕНСКИ НАЧИН

Комби који три пута дневно саобраћа на релацији Призрен - Штрпце често асоцира на култни југословенски филм "Ко то тамо пева", режисера Слободана Шијана. У њему путују припадници свих нација и вера који живе у призренском региону. Понеки од путника често фрулом забавља остале сапутнике.

Комби са пет, шест путника из призренског насеља Раљин, које се налази на улазу у истоимену клисуру, у 7 сати и 15 минута креће ка 40-ак километара удаљеном Штрпцу. Путници су углавном Бошњаци, Албанци и Турци. Већина иде да подигне београдске пензије, затим код лекара, на пијацу, а има и неких који горе раде, па путују свакодневно. У Средској, па онда Богошевцу и Мушникову, српском и национално мешовитом селу, у комби улазе Срби и Бошњаци који раде у Штрпцу и свакодневно путују на тој релацији. Сви се добро познају. Шале се у препознатљивом стилу користећи бошкачки, тајни говор грађевинара овог краја, који датира још из 19. и с почетка 20. века. Тим говором причају разноврсне догледовштине.

Изнад Горњег Села, последњег насеља испод Превалца, старији човек, вади фрулу из торбе и почиње његов солистички концерт пред десетак путника. Сви га бодре, додајују, наручују песме - а он свира... Не противи се, не љути се на додаивања њему упућена.

Шара - њејзж

тен начин.

Момчило Спасић, курир основне школе "Стаја Марковић" у Штрпцу - на овој релацији путује сваки радни дан већ другу годину, од када се са супругом и своје две одрасле ћерке вратио у родно село, пошто, како тврди, више није могао финансијски да издржи плаћање кирије у Штрпцу.

"Сваког јутра - око пола осам - крећем од куће и навече се враћам око 17 сати. Тешко је, али мора да се ради. Најтеже је зими, када напада снег, а сметови су велики. Некада пут није очишћен, а да одем и вратим се треба ми најмање сат времена у оба правца. Одем у мрак, вратим се кући у мрак и не могу ништа друго да урадим. Овде се сви познајемо иако смо различите националности и вере. Сачували су се добри односи. Помажемо једни другима живот је такав, што би рекли наши људи", каже Спасић.

И Душко Стојановић, тренутно једини Србин који сам живи у старој кући, изграђеној почетком 20. века у Плањану, селу удаљеном од Призрена 15 -ак километара, говори слично.

"У Штрпце идем сваке друге седмице да подигнем пензију. Код лекара идем најчешће у Речане, када нам лекар не дође у село. Лекове купујем, а пензија ми не стиже ни за њих. Све се данас плаћа. Не знам како ћу овако да издржим", прича Стојановић, на локалном дијалекту.

Старина Мехмед Рама из Мушникове, каже да иде у Штрпце како би узео упут у Дому здравља, јер сваких шест месеци иде на лекарску контролу у Београд, где је пре шест година оперисао грло. "Ја сам осигураник у Србији. Радио сам као приватник, па инвалидску пензију добијам из Србије, а предао сам документа и за старосну. Њу ми, међутим, не одобравају, а да ни сам не знам зашто. Више пута сам тамо одлазио тим поводом. Једном су ми рекли да не признају косовске папире, други пут траже да сам измирио порез, те пензијско осигурање. Ја немам где да добијем тај папир него овде на Косову. У Београду има нека приштинска канцеларија, тамо сам узео документа од 1987. до 1996. Међутим, од '96. уназад до '93. тамо нема података, овде има, али не признају ми косовски печат", каже Рама, који прекида да износи своје проблеме, јер неко до возача тражи да фрулаш нешто поново одсвира.

"Па ја свирам, а ви не реагујете. Зато сам прекинуо", каже фрулаш. Вади фрулу и по наруџбини свира "Навали се Шар планино". У комбију, скоро сви певају уз фрулу, рачунајући и возача.

Један Призренац, Турчин или Албанац са женом, рече да први пут овим комбијем иде у Штрпце. Није хтео да говори зашто, али смешећи, се рече да овакво путовање никада у животу није имао.

Добривоје Славковић из Мушникове каже да често путује комбијем до Штрпца. Радује га да имају ову врсту превоза. Смеје се и каже да му прија ова возња, поготову звуци фрулаша са препознатљивим акордима из ових крајева.

Већ улазимо у село Брезовица, пролазимо основну школу, па онда оронили хотел "Нарцис", некада понос овог краја. Након пет шест минута улазимо у Штрпце. У центру је доста људи. Ми настављамо даље. Мало касније се заустављамо поред Дома здравља.

Возач Адем Хајрић истиче да ужива радећи овај посао. Признаје да му зими понекад неочишћен снег на путу успорава возњу, али уз добре путнике све лакше прође. "На овој деоници по три пута дневно возим од понедељка до петка. Некада и суботом, зависно од околности. До сада нисам имао проблема, нити удес. Возим пажљиво. Навикао сам на путнике, а и они на мене. Често многим овде завршавам разне послове, старији су то људи па не могу, или немају пара да путују. Добро је", закључује Хајрић.

Након мале паузе, комби креће са новим путницима назад, пут Призрена. И тако до увече, из дана у дан.

Аутор текста: **Р. Алија**

Зима на Шари

НОВО БРДО

Имајући у виду сазнање да ће наредних година невладине организације посредством разних пројеката (ИПА, РРК и осталих) своју помоћ усмерити на општину Ново Брдо, сматрали смо да је Светислав Ивановић, председник општине Ново Брдо, изабран вољом грађана на скорашњим изборима, најбољи саговорник за наш лист. На самом почетку разговора,

Златко Маврић и Светислав Ивановић

замолили смо господина Ивановића да наше читаоце информисе о саставу ове општине.

“Општина Ново Брдо након децентрализације 2009 године броји око 7.000 становника. Од укупног броја око 65% је Срба, а остало су Албанци - започиње господин Ивановић. Питање повратка интерно расељених лица једно је од горућих проблема. Свуда на Косову и Метохији, па и у општини Ново Брдо, конфигурација терена је таква да су села и махале руралног типа и треба много да се уради, почев од инфраструктуре, како би се створили нормални услови за живот. Потребно је изградити школе и амбуланте. Има махала где су остала претежно старачка домаћинства, изнемогла.

Окосница привреде у Новом Брду је био рудник који је радио у саставу Трпче и где је 80% живља у Новом Брду, радило. Ти људи су на измаку свог радног века били пензионисани. Економска компонента је веома слаба. Конфигурација терена и потенцијал за бављењем сточарством су повољни, али, морам да кажем да се људи не осећају безбедним за развој сточарства и пољопривреде. Сточни фонд је смањен и нема неке стимулације за младе генерације. У руднику сада ради један одређени број људи из албанске заједнице. Срби тамо не раде. Удаљени смо од Грачанице и Гњилана, што још више отежава живот ових људи. Имамо добру координацију како са канцеларијом за КиМ, тако и са НВО на Косову. Помажу у границама, онолико колико могу и колико смо ми агилни и спремни да привучемо ту сарадњу и разумевање.

Процес повратка тешко иде, али оно што је остало, остало је. Све школе нам функционишу, није угашено ни једно одељење, нити школа.“

- Ви сте на задњим изборима добили гласове мештана Новог Брда. Како видите нови начин рада Заједнице општина и како планирате да општина функционише.

„За добробит свих грађана Новог Брда сарађиваћу са свим институцијама, свим организацијама из Приштине, Београда, ЕУ, имам људску и моралну обавезу да помогнем људима који су ми указали изузетно велико поверење за позицију градоначелника.

Ново Брдо - шерђава

Између осталог, развој општине Ново Брдо видим и у сеоском туризму. Преко ЕУ је обухваћен пројекат УНЕСК-а, рестаурација тврђаве Каљаја. У првој фази вредност пројекта је око милион евра. Имамо из Министарства за повратак и Заједнице у процедури пројекат за изградњу обданишта у селу Бостане. Такође, предвиђамо изградњу и реновирање цркве св. Богородице у селу, промену крова основне школе у селу Прековцу. Одобрен нам је и пројекат за изградњу старачког дома у Прековцу. Извесни су и пројекти изградње 5 стамбених јединица за повратнике, а ту су и пројекти за изградњу свих инфраструктурних пројеката водовода и канализације у селима. Моја искрена порука свим расељенима је да се врате. Моја обавеза и обавеза мојих сарадника је да обезбедимо услове за повратак, опстанак и достојанствен живот овде“, завршава представљање господин Ивановић.

Разговор водио: **Златко Маврић,**
фотоси: **Саша Јевтић**

У ПРИЗРЕНСКОЈ БОГОСЛОВИЈИ ОБЕЛЕЖЕНА СЛАВА СВЕТОГ САВЕ

Удовичић - Мени је данас велика част што се налазим у граду који је укоренио српску историју. Град који се и те како поноси, како својом историјом - тако и људима који се сада налазе овде....

У саборном храму Светог Ђорђа у Призрену је 27. јануара, за школску славу Светог Саве, одржана литургија којој је, осим високе делегације Владе Републике Србије, на челу са министром за омаладину и спорт Вањом Удовичић, присуствовало више десетина

гости, сви су се сабрали овде да упутимо наше молитве Светом Сави и Господу да нас подрже у свему што је добро. Нарочито да нас подрже у ономе што хоћемо - а то је да ова Богословија, која живи преко 140 година, настави са својим радом. Имамо велику подршку Владе Републике Србије, имамо велику подршку Светог архијерејског сабора СПЦ и исто велику подршку свих пријатеља и наше браће широм света. Уз божију помоћ, молићемо Светог Саву да успемо, како да све ово што чинимо, било у славу Божију, а на корист наше Цркве и нашег верног народа", рекао је рашко-призренски владика Теодосије.

Вања Удовичић у посету Богословији

верника из Призрена, Ораховца и Штрпца. Њима су се придружили професори Учитељског факултета из Лепосавића. Пошто су се прошетали Шадрваном, централним градским тргом, у Богословији "Кирило и Методије" су присуствовали културнозабавном програму, који су извели ученици ове школе. Министар Вања Удовичић поклониле је ученицима опрему за стони тенис, обећавајући да ће помоћи да се изгради и спортска хала у комплексу Богословије.

Свим ученицима Богословије (као и малој Милицы Ђорђевић, која је једино српско дете након рата у Призрену, и сама наставу похађа у кругу Саборне цркве), Мирко Крлић, помоћник директора Канцеларије за КиМ у Влади Републике Србије поделио је новчане награде.

Обраћајући се новинарима након програма, владика рашко - призренски, Теодосије, нагласио је да је веома сретан што се у обновљеној Богословији слави слава Светог Саве. "Професори, ученици и наши драги

ГРАДИЋЕ СЕ СПОРТСКА ХАЛА У КРУГУ БОГОСЛОВИЈЕ

Министар Удовичић није крио одушевљење што борави у Призрену и овдашњој Богословији.

"Мени је данас велика част што се налазим у граду који је укоренио српску историју. Град који се и те како поноси, како својом историјом, тако и људима који се сада налазе овде. Мислим да је неопходно напоменути храброст свих ових грађана, свих ових људи који су учество-

вали у реизградњи оног српског, оног правог које је чинило и српску историју и чинило део сваког од нас. Наравно да ће се Влада Републике Србије, и ја као министар омладине и спорта, залагати да тако буде и у будуће. Да се неједнакости не признају, да је то реч коју ћемо на овим просторима, и свуда, покушати да избацимо и да се залажемо да што више младих буде на улици, да може слободно да се шета сваким градом, да се баве самим собом, да се развија, учи, али и све оно што је неопходно да се сваки грађанин ове земље осећа слободним. Сматрам да је на данашњи дан посебно потребно исказати све оно за шта се Свети Сава залагао, да нестане неједнакост, борио се за мир, борио се за толеранцију, борио се да границе не постоје. Драго ми је да сам имао прилику да упознам ове дивне људе, поготову ове ђаке. Искрено се надам да ћу се и следеће године сликати овде, у реновираном здању".

Текст и фотографије: **Рефки Алија**

ДОБИТНИКЕ НА КОНКУРСУ ЗА ПРОЈЕКТЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ ЗА КИМ

ОДРЕД ИЗВИЋАЧА “КОТА 797”

У центру Звечана, испред зграде општине, дочекују нас представници Одрета извиђача “Кота 797”. Након краћег упознавања, полазимо у просторије ове организације. Како и долажу извиђачима, у савршеном реду и организацији, наш

Разговор са поводом

домаћин Марко Маринковић и чланови одреда Алекса Маринковић и Данило Дробњаковић нас укратко упознавају са простором, одликовањима, пехарима, фото галеријом и осталим вредностима ове организације.

На самом почетку, откривају нам значење имена Одрета. Име Одрета је требало да представља место егзистенције Одрета, али и да буде повезано са извиђачким активностима. Отуда и “Кота 797”, Кота као топографски термин, саставни део извиђачких вештина и 797 као највиша надморска висина брда Звечан. Одред је основан давне 1973. године, а бројао је и до неколико стотина чланова. Са поносом истичу да је некада то била породична традиција, сваки други Звечанац је био извиђач. Данас, интересовање за овим видом активности и дружења опада, па су ови ентузијастички дали себи задатак да на разне начине укажу на вредности оваквих организација.

На питање на који начин сматрају да у наредном периоду омасове Одред, Марко Маринковић, старшина Одрета извиђача са поносом истиче да су смернице Одреду план и програм Савеза извиђача Србије и наставља: “Тај програм спроводимо преко недељних састанака. Тада неки момци, који су прошли одређене школе за то, држе другим члановима Одрета наставу о значају извиђача. Поред тога, организујемо редовне месечне излете, идемо на летовање, зимовање, идемо у посете културно историјским добрима. Активности финансирају најчешће родитељи наших чланова. На буџету смо општине, али су предвиђена средства недовољна да испрате наше захтеве, па се често обраћамо разним институцијама и добротворима. Наилазимо на разумевање. Мисија ОЕБС-а (OSCE) нам је изашла у сусрет финансирањем пројекта Креативне радионице, захваљујући којем смо добили рачунаре и тридесетак младих Звечанаца обучили у коришћењу софтвера за обраду дигиталних фотографија, од фотографисања до израде квалитетних фотографија и израде аматерских филмова. Прошле године смо, захваљујући средствима холандске амбасаде, направили контејнер за прикупљање пет амбалаже и то донирали општини Звечан. Ето, ове године смо успели да скренемо пажњу и Канцеларије

за Косово и Метохију Владе РС. Указали су нам поверење и доделили нам средства којима планирамо да омасовимо Одред”, истиче Маринковић.

КАКО ДО НОВИХ ЧЛАНОВА

“Желимо да обучимо постојеће чланове да привуку што више младих наставља Маринковић. Циљ нам је да омасовимо чланство не само у Звечану, већ на целој територији Косова и Метохије. Пројекат смо осмислили тако што ћемо организовати 3 семинара, на три локације: у Звечану, на Копаонику и Брезовици, и тиме оспособити полазнике да постану водници, односно предводници. Водници су вође категорија од 11 до 19 година, а предводници су вође за децу до 11 година. Наравно, у томе очекујемо велику помоћ родитеља наших нових чланова, који су у своје време били активни у овој организацији. Иако нас често и не виде, ми свакодневно имамо контакте са грађанима Звечана. Редовно организујемо чистице околних излетишта, садњу четинара и других младика. Организујемо заједничке активности и дружења са члановима планинара и члановима удружења Црвеног крста”.

Марко Маринковић, Алекса Маринковић и Данило Дробњаковић

ПЕХАР ДО ПЕХАРА

Марко Маринковић

О својим успесима Маринковић скромно прича: “Имамо запажене резултате, као што видите, добили смо доста пехара на смотрима и такмичењима Савеза извиђача Србије. Ишли смо на светске скаутске смотре 2007. Смотра се одржавала у Енглеској. Идемо и по Македонији, Босни, Румунији и осталим земљама региона. Наше активности се састоје и у извиђачком вишебоју који се оджава у централној Србији, у Београду, Нишу, Белој Цркви, Алексинцу и другим местима. Ове године се 9. смотри Савеза извиђача Србије одржава у Белој Цркви. Надамо се да ћемо прикупити средства да један број извиђача са КиМ посети ову смотри. У ствари, највећи мотив за укључење у било коју организацију је дружење и заједнички организован живот ван круга породице, када смо сви ми једна велика породица”, завршава Маринковић.

Текст: Саша Јевтић. Фото: Горан Томић

ТЕЖАК ЖИВОТ ГОРАНАЦА НА ГРАНИЦИ СА АЛБАНИЈОМ

Села у Гори, делу општине Драгаш, на тремеђи Косова, Македоније и Албаније, из године у годину све су празнија. Највише због незапослености. Многи одлазе у иностранство, или у земље бивше Југославије. Једно од најзроженијих села је Орчуша чији се преостали мештани жале на безперспективност.

Орчуша - стара кућа

Орчуша је једно од 18 села у Гори, планинској области по којој су становници овог дела Косова на самој граници са Републиком Албанијом и Македонијом добили име Горанци. Орчуша је од Драгаша удаљена 15-ак километара. У близу 150 кућа својевремено је живело око хиљаду људи. Сада у 12 фамилија живи једва њих 40-ак. Имају основну школу која и даље носи назив "25. мај". Село има и џамију, која не служи својој намени, јер нема људи. Око 90 одсто кућа је затворено.

Иако је подне, нико се не може видети на улицама, пусто је. Не лају пси, нема ни кокошака. Старија жена коју затичемо испред доста старе, типичне куће за овај крај, једва пристаје да говори и одмах се жали на тешке животне услове. Име неће да каже јер, рече, ако чује, супруг ће је "отерати под старе дане", а она нема где да оде.

„Добијам пензију од 60 еура месечно. Муж ми је мало радио у Београду и пензија му је 80 еура. Од тога живимо. Пола потрошимо за лекове, а где су остале потребе? Нема ко да нам помогне. Наши сељани су се иселили због немаштине и глади. Били су принуђени на то. Шта бисмо радили овде да су остали сви“, каже ова старица.

ЖИВОТ ОД СОЦИЈАЛНЕ ПОМОЋИ

Њен први комшија Скендер Љатифи, отац четворо деце, пре рата запослен у текстилној фабрици "Дратекс" у Драгашу, која је у међувремену приватизирана, сада живи од социјалне помоћи. И он планира да ускоро напусти Орчушу. "Мора да се налази излаз јер овако се више не може живети. Било где, по европским земљама, по Србији или Босни, било где само не овде... Тако је урадио велики број мојих мештана и другова... Ја сам сплетом околности остао овде да се патим. Немамо ни елементарне услове за живот, почевши од струје па надаље. Од приватизације фабрике нисам добио ни цент, а младост сам са својим сународницима оставио у њој", каже Љатифи.

ОШ 25 Мај

Његова ћерка Сумеја, похађа први разред основне школе и једна је од троје ученика у целој школи. Осим једном до Призрена, удаљеног 70-ак километара, нигде даље није била. "Досадно ми је овде. Мало нас је у селу и нема са ким да се играмо, сестре и брат су млађи од мене. Нешто више људи има лети када долазе наши, којих највише има у Србији, али кратко остану и брзо се враћају. Хтела бих да одем одавде,

Сумеја Љатифи

јер је мој једини прозор у свет интернет", искрена је Сумеја.

Након повлачења Војске Југославије са Косова срушена је истоимена караула у Орчуши. Мештани више горанских села из Албаније од тада слободно пролазе и уместо у Кукс у Албанији, преко Орчуше, на пијацу одлазе у Драгаш. Љатифи тврди да и са њима имају проблема. "Живети на граници веома је тешко. Имамо свакодневних проблема са албанске стране. Углавном, реч је о штети која се наноси по нашим приватним поседима: шумама, стоци, имању. Секу наша дрва", завршава Љатифи.

Његова комшиница говори нешто другачије и тврди да она и њен супруг немају таквих проблема. Каже да је уклањање границе створило услове да се поново зближе са рођацима са друге стране. Свако има право на своје мишљење.

Испред једне од кућа жена и мушкарац чекају да им неко отвори радњу. Сазнајем да су то људи из Албаније који су дошли да купе намернице за домаћинство. Долази жена из Орчуше, у димијама карактеристичним за овај део Косова, отвара продавницу, прилично добро снабдевену. Причају својим горанским говором и одлично се разумеју. "Да нам није ових људи из Албаније, одавно бих затворила. Овде је мало људи. Село се попуни лети, али то је месец или два. Касније опет пусто. Нема никога, само празне и затворене куће. Нема са ким да попричаш. Самоћа нас полако убија", тврди продавачица која се представила само као Фатима.

На излазу из села, већа група жена, девојчица, млађих и старијих мушкараца, излази из комбија. На магарце товарице намирнице, али и патос којег су купили на пијаци у Драгашу. "Нама могућност да користимо овај пут много значи. Имали смо великих проблема када смо морали да за сваку ситницу одлазимо у 30-ак километара удаљени Кукс. Сада до Орчуше стигнемо пешке, или са товарним животињама, а онда идемо комбијем до Драгаша. Тамо набављамо све што нам треба и носимо у наше село", каже Енвер из села Кошариште, у албанском делу Горе.

Аутор текста и фотографија: **Н. Ашинац**

ЈАЧАЊЕ УЛОГЕ ИРЛ ЖЕНА

Локална невладина организација “Фрактал” из Београда почетком ове године заокружила је пројекат “Јачање улоге интерно расељених жена у процесу интеграције у Србији”. Пројекат је реализован у сарадњи са партнерским организацијама “Свети Спас” из Београда, “Југ” из Краљева, “Завичај за повратак” из Крагујевца и “Платеу” из Атине. Више од стотину интерно расељених (ИРЛ) жена, различитих старосних доби, образовања, брачног статуса, расељених са читаве територије КиМ, било је у прилици да у прошле две године активно учествује у истраживању о могућностима и ограничењима остваривања законски загарантованих људских права жена које припадају категорији ИРЛ у локалним заједницама у Србији. Сврха истраживања била је да се установи квалитет и начин комуникације између расељених жена и представника/ца локалних власти, како би се поспешило разумевање специфичних проблема и потреба жена ИРЛ и олакшало њихово укључивање у локалне заједнице. Пројекат је реализован захваљујући подршци Фонда за демократију Уједињених Нација (УНДЕФ).

Детаљ са конференције

Циљ пројекта био је да се поспешу и побољша положај ИРЛ жена када је у питању процес интеграције. Чињеница је да је и даље јако пуно нерешених проблема ИРЛ жена. Задатак имплементатора пројекта је у прошле две године био да оствари директну комуникацију, контакте и сарадњу расељених жена са бројним институцијама на локалном и националном нивоу.

Завршна конференција, оджана почетком ове године, била је прилика да се на једном месту састану сви они који су у прошле две године на разне начине учествовали у пројекту, од расељених жена из Београда, Крагујевца и Краљева, до представника националних и локалних институција које се баве проблематиком пружања подршке ИРЛ.

Конференција је омогућила представницама жена ИРЛ, али и присутним представницима медија да добију одговоре на један број питања која већ дуже време притискају расељене. Иако је било више горућих питања, ипак се већи део дискусија сводио на питање судбине привремених надокнада које се исплаћују једном броју ИРЛ.

ПРИВРЕМЕНЕ НАДОКНАДЕ И У 2014.

У свом обраћању Бошко Латковић из Националне

Панелисти

службе запошљавања (НСЗ) подсетио је да се “Привремена надокнада расељенима исплаћује већ 10 година ускладу са закључком владе РС, те да се ту ради о једној нетипичној врсти давања, која до тада није уопште била позната у правном систему РС, будући да није заснована на закону него на закључку Владе РС, који је одлуком Уставног суда проглашен неуставним и незаконитим, будући да се права не могу установљавати прописима ниже правне снаге од закона.

Предлагач закључка се одлучио да привремену надокнаду могу примати само они запослени који су радили у друштвеном предузећу и друштвеној организацији. Гледајући из перспективе угрожености права жена ИРЛ, оваква одлука је у неравномеран положај ставила жене, јер су запослени у друштвеним предузећима и друштвеним организацијама углавном били мушкарци, тако да у самој структури корисника привремене надокнаде изнад 50% корисника су у ствари особе мушког пола”.

Детаљ са окупљањем стола

„И ми смо чули да се прича о престанку исплате ових давања. Могу да кажем да нико питање престанка давања није озбиљно разматрао, што значи да се исплата привремене надокнаде финансијским планом НСЗ. предвиђа и за 2014. годину. Ни један државни орган нити Влада, није званично рекао да ће доћи до прекида привремене надокнаде, нити ми имамо такву информацију”, изјавио је Латковић.

Нада Чуљак Бањац, из Балканског центра за миграције (БЦМ) покушала је да својим обраћањем да другачији ток конференције. “У низу ад хок решења, ми

10 година говоримо да су ова давања привремена. Десет година, из године у годину, причамо да ће се привремена надокнада исплаћивати ако буде пара, а да у суштини нико није озбиљно приступио размишљању о механизмима како би ова давања могла да буду импулс расељенима да нађу привремено или стално запослење, а не кочница. Тврдим да су у односу на све угрожене групе које живе у овој земљи најугроженија група расељена лица. У том контексту, најугроженије су жене, јер, претпостављам, мушкарац може да оде да пренеси цигле, да поправља кров на кући. Жене то не могу. Уместо да се изнађе софтверско решење у НСЗ, па да се једноставно одјави и пријави онај ко сам нађе неки посао, расељени не смеју да траже привремено запослење, јер ће изгубити ова каква-таква, али сигурна давања. Немојте да се лажемо о повратку на Косово. Па на Косову не постоји ни једна одржива заједница. Осојане је најуспешнија повратничка заједница која је на донацији државе, па како је онда одржива. Оног момента кад Канцеларија за КиМ престане да плаћа плате докторима, професорима, учитељима, нема опстанка у Осојану, да се не лажемо. Он не може свој кромпир да прода на пијаци у Истоку”, завршила је Нада Бањац.

СОЦИЈАЛНО ПРЕДУЗЕТНИШТВО

Зорица Живојиновић из Групе 484 упознала је присутне са активностима ове организације на пољу социјалног предузетништва. “Тренутно постоји један мали број организација које се активно баве тиме. Сада је неки процес упознавања институција о социјалном предузетништву. Недостатак средстава је велики проблем. Још се нису отворили или покренули никакви озбиљни фондови који би подржали социјално предузетништво. У различитим областима може да се покрене социјално предузеће, али за успех тих предузећа, групама које се удружују потребна је подршка донатора, менторска подршка која траје минимум 2 године. Мислим да је то једна од кључних страна ствари која је неопходна свима који су почетници у предузетништву; да им се пружи подршка у одабиру онога чиме ће да се баве у развоју, у правним аспектима, у финансијским аспектима, у

Детаљ са конференције

доласку до донација, у менаџменту”.

Смиљка Ђорђевић из Центра за социјални рад Чукарица је нагласила да “Жене ИРЛ не могу саме да преброде стање у ком се налазе. Пратећи традиционални патријархални концепт којим се даје првенство мушкарцима при запошљавању, жена трпи још већу дискриминацију, не само у економском смислу. Она је и жртва насиља, експлоатације. Оне обично раде у областима сиве економије и нису препознате као радна снага, и самим тим, не обезбеђују пензију, здравствену заштиту, могућност дообразовања. Жене су потпуно зависне од тих породичних односа, и ако су они лоши, самим тим оне су у још неповољнијем положају. Уколико испустимо решавање проблема ИРЛ ми ћемо испустити решавање проблема најсиромашнијег дела, јер у овој групи жена јесте најсиромашнији слој жена. Самим тим, померамо и границу сиромаштва и решавамо проблем генерација њихове деце и проблем неког базичног сиромаштва. Зато ове жене не смемо препустити саме себи.

Славица Ђукић Дејановић, министар здравља “Ниједно право наших суграђана и суграђанки са КиМ неће бити укинута, сва права ће бити, наравно, одржана. Промена је само у томе да они који су примали минималне надокнаде, а нису радили, средином године ће прећи, као и сви грађани Србије у Службу за запошљавање и имаће статус као и други. Даљу бригу о њима ће у том материјалном смислу, у погледу финансијске надокнаде, преузети национална институција, а не Републички фонд за здравствено осигурање”.

Александар Ерац, Канцеларија за КиМ “Министар Вулин је успео да се избори да у буџету за 2014. годину Републике Србије буде надокнада за ИРЛ. Сви они који су примали надокнаду примаће и даље. Неће бити укинута, поготово ако се зна да 85% оних који примају надокнаду су људи којима је то једино примање и да од тога егзистирају. Све земље у окружењу које су бољег статуса никада то не би урадиле, јер оне не познају ту неку социјалну патњу, а мислим да наши људи то схватају и да због тога влада доноси овакве одлуке.

Оливера Живић из Центра за социјални рад Гроцка је указала, да је према постојећој евиденцији, повећан број психичких проблема код жена, и повећан број карцинома, па самим тим, овој категорији и треба осветити већу пажњу.

Светлана Тодоровић из одсека за друштвене делатности Градске општине Нови Београд је у свом излагању подвукла да се не може очекивати да ће се жене самоорганизовати, већ је потребно да им неко у томе помогне.

Текст и фотографије: Саша Јевтић

ПО НОВО У СВОМ ДОМУ

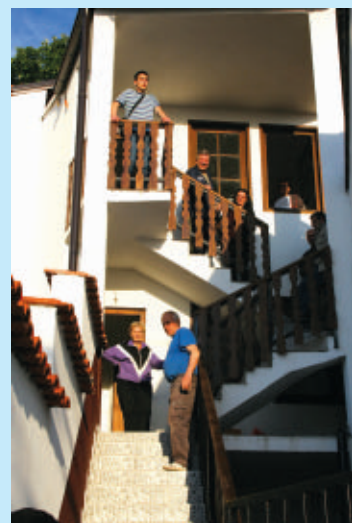

Мај месец је једном броју Призренца поред пролећа донео и кључеве од новоизграђених породичних кућа у насељу Поткаљаја. У једном дану, само у једној од кућа, породице Мојсић, нашле су се на окупу три генерације,

мајка Милева, син, ћерка и унуци. Поред њих, у куће су се уселиле и породице Павићевић, Николић, Милосављевић, и још једна породица Мојсић. Почетком друге половине маја месеца ће све новоизграђене куће бити уселене. Већ првих дана, власници кућа су уградили сателитске антене, ради

лакшег праћења ТВ програма, а стигла су и дрва која је требало средити. Ни овога пута, како то обичаји налажу, није изостала домаћинска погача. Калдрма Поткаљаје је поново оживела. Домаћини са осмехом на лицу ужурбано из оближњих продавница доносе потребне намернице. Они који су се већ уморили од рада, са прозора и чардака нових кућа, гледају на свој родни град. А град, као на длану. Ни једна фотографија не може реално осликати све тренутке доживљене у том једном дану.

Пројекат је финансиран преко Канцеларије за Косово и Метохију, из буџета Републике Србије. Ставови изражени у ИНформатору искључива су одговорност, уређивачког одбора, аутора и његових сарадника и не представљају нужно званичан став Канцеларије за Косово и Метохију.

ИН-форматор – Главни и одговорни уредник: **Златко Маврић**; Уређивачки одбор: **Миљан Љушић** (председник), **Саша Јевтић**, **Горан Томић**, **Гордана Ђекић** (чланови); Технички уредник: **Гордан Блажић**; Насловна страна: **Златко Маврић**.
Адреса редакције: Удружење грађана за помоћ расељенима са Косова и Метохије „Свети Спас“, Балканска 25, 11000 Београд,
тел/факс: 011/2686-161; e-mail: svetspas@eunet.rs; web sajt: www.svetispas.org
Штампа: “Maxima Graf” Петроварадин, www.maximagraf.rs; Тираж: 2500 примерака; бесплатан примерак; ISSN 2334-6078